

Tshivenda

Luta

5B

Zwo hulesa kha nne!

Sipho R. Kekezwa

Itani vhungoho ha uri ni kona u vhala maipfhi a tevhelaho:
gurannḁa, mufunwa, nnditsheni

Zwo hulesa kha nḁe!
Tshivengḁa
Luḁa 5B

ISBN: 978-1-77981-156-1

© 2023 Ulwazi Lwethu African Languages Literacy Project

Muḁwali: Siphō R. Kekezwa
Mushanduli: Mpho Makwarela
Mufanyisi: Charlotte Galane
Nyolo na kudzudzanyele: Rock Bottom Graphic & Design

Nzanzanyo ya khandiso ya u thoma 2023

Zwo hulesa kha nne!

Sipho R. Kekezwa

Matshelo ndi duvha la u thoma la Orifha tshikoloni.

“Mma, vho nthengela zwiambaro zwa tshikolo naa?”
o vhudzisa nga mafufufu.

“Musi ni tshi fhedza u la, ni nga di sedza yunifomo
yaṅu ya tshikolo,” hu amba mme awe, vha tshi khou
sumba buto lo kunaho la zwiambaro li re nṯha ha
ṯafula i re tsini.

Orifha a la zwiliwa zwawe nga u ṯavhanya, a sa khou
vhona na kherotsi dzine a sa dzi fune kha phuleithi
yawe.

Orifha a takuwa kha tshidulo tshawe nga luvhilo musi a tshi tou fhedza u ɓa. Nga khathihi a thoma u putulula zwiambaro.

“Zwanga ndi zwifhio?” o vhudzisa, a tshi khou doba tshiambaro nga tshithihi nga tshithihi.

Zwiambaro zwoṭhe zwa tshikolo zwi vhone zwi zwiḥulu khae. Na zwiḥwa.

“Zwi lingedzeni,” mma vha a mu tuṭuwedza vha tshi khou nweṅwela.

Musi a tshi bva lufherani lwe a vha a tshi khou lingedzela khalwo zwiambaro, mukomana wawe, Dakalo o vha o tou fa nga maseo.

Khotsi awe vho nwehwela nga murahu ha gurandya ye vha vha vha tshi khou i vhala.

“Ndi zwi hulusa kha nxe!” u amba nga ipfhi li pphisaho vhu tungu.

“Ni songo vhilaela mufunwa. Ndi do ni lugisela zwone. Matshelo, ni do vha no naka.”

Orifha o vha a sa pfhesesi mme awe, ngauri u tou balelwa na nga u tou tshimbila ngazwo.

Orifha o dzhia tsheo ya uri a nga si ye tshikoloni.

O ya u edela mbilu i tshi khou vhavha na bono
linwevho la duvha lawe la u tou thoma tshikoloni.
O vha a tshi khou di humbula nga izwi musi a tshi
kumedza.

“Khonani, hoyu o ambara zwienda zwa khotsi awe,” hu amba muñwe mutukana muhulwane tshikoloni kha khonani dzawe, a tshi khou sumba Orifha.

“Hemmbe yawe i tou nga rokho,” hu amba muñwe.

“Vho Marukhu,” hu ḡadzisa wa vhuraru.

Orifha o tou kona u fara miḡodzi, saizwo vhañwe vhana tshikoloni vho mu sedza.

Orifha o mbo ɗi shavha na u lingedza u dzumbama vhatukana vhe vha vha vha tshi khou mu nyefula.

Musi a tshi lingedza u shavha, o mbo ɗi khukhulwa nga zwienda zwawe zwi re zwi hulwane khae.

“Nnditsheni! Nnditsheni!” u a ɗavha mukosi.

Ndi zwenezwo fhedzi zwe a kona u amba musu a tshi khou tsengisa miɗodzi.

“Orifha! Orifha, vuwani!”

Orifha o vha a tshi khou pfha ipfhi la mme awe.
A bonyolola mafo a re na mifodzi.

“Vuwani ndi matsheloni!”

Nangoho ho vha hu mme awe.

Orifha a vuwa mmbeteni wawe, a sedzasedza.

O vha a siho tshikoloni.

O vha o vhotholowa uri ha ho tshikoloni.

A humbula vhurukhu ha Dakalo!

A humbula hemmbe ndapfhu!

Zwienda...!

“Ndi... Ndi na thoho,” o vha a tshi khou difukedza hafhu.

“Orifha nwananga, vuwani,” hu amba mme awe, vha tshi khou zwi divha zwavhudi uri u khou diniwa nga mini. “Sedzani yunifomo yaṅu. Ndo i shandukisa.”

A sa khou vuwa, o tou todzimela nga fhasi ha nguvho.

Nahone kha tshidulo tshi re tsini na mmbete wawe ho vha hu na yunifomo ine ya nga i nga mu lingana.

Orifha o vha o takalela yunifomo yawe. O vha a sa khou tšoda na uri mme awe vha mu thuse u i ambara, sa zwine vha itisa zwone nga maḁuvha.

Orifha a sedza fhasi a lila.

Musi a tshi sedza nṱha, mme awe vho vha vho fara bogisi.

U nṱethuwa ha tshifhaṱuwo tshawe ho vha hu tshi fhira miṱodzi ye a vha a tshi khou lingedza u i fara.

“Vho rengela nṱe zwienda, mma?”

“Ee, Orifha,” hu fhindula mme a Orifha.

Orifha a kuvhatedzesa mme awe.

“Ndo livhuwa, mma!”

Zwothe zwo vha zwi zwavhuḁi kha Orifha nga ḁuvha
ḁawe ḁa u thoma.

O vha o takala!

Readers

Luĵa 1-2

- Donngi ya Khuliso
- Nunu na Bobi
- Linqowa!
- Muma, aĵama, pfhala!
- Zwivhuya u funa u kunakisa!
- Ngele na Ngudo vha a thusa
- A hu na maĵi
- Tshi a kona u fhufha?
- Mulilo!
- Mavhudzi mahulu
- Tĵali na buvhi
- Muoli Marubini!
- Thuso o mangala!
- Baba vha ĵo vhuya lini?
- Phumu o takalaho!
- Mvulatshikolela!
- Thendo na Thiambi
- Kha ri vhulunge maĵi
- Tĵhama o farakanea!
- Vha bulasini
- Ivhani na vhulenda, Thabelo
- Swobo ya u ĵifhelela
- Vhasidzana na mbudzi

Luĵa 3

- Badzhi yo shandukisiwaho
- Dzikhonani kha mitsho yoĵhe!
- A thi funi miroho!
- Mulimi Vho Vele na dzixhoho
- Tshilidzi o huvhala
- Maĵi! Maĵi!
- Lufuno lwa malwelavanda
- Zwienda zwiswa zwa Pfhano
- Mathaithai a Lwalwa
- Riphuluse o fara mbava!
- Muĵa u xhogomelaho
- Musengavhadzimu wa Farisani
- Mutevheĵhaĵu wa vhutshilo ha tshixula
- Vhulwadze ha dzinguluvhe
- U thetshela zwixiwa zwa Tshivenĵa
- Makumba o nyamalalaho a Vuvu
- Luĵamo lwa Nwasundani lwo bveledzea
- Aĵivhaho na Aĵaho
- Moli na zwithuthubi
- Tshibexani tsha Kulani
- Maitele a Vhavenĵa
- Mukapu wa u ĵifha
- Mushonga wa u fhodza
- Ntotshi
- Vhuĵolo ha dzimbeu
- Muhumbulo wavhuĵi wa Tseisano
- Bola yo xelaho
- Wanga u ĵivha tshifhinga
- Ni xavhanyela mini, Wandeme?
- Ngwenxa i sa londi
- Mutambi makone
- Zwifhiwa

Luĵa 4-5

- Rinngi ya musuku
- Lwendo lwa u ya vhugalaphukha
- Muvhuya u londola mutakalo zwavhuĵi!
- Mulimisi o fariwa nga mala
- Soweto
- Tshaka dza zwiendedzi
- Mathoma maswa
- Ndifhedzo ya bulu
- Musidzana wa vhuĵali
- Zwo hulesa kha nne!
- Vhatukana vha vhuĵali
- Vhulwadze ha mukhushwane
- Murei wa khovhe
- Thaidzo ngadeni ya makhulu
- Vhusiku vhu si na khofhe
- Tĵhangaĵhanganyo tshi sa ofhiho!
- Tshienda tshavhuĵi
- Muĵoro wa Sedzani

ZENEX
FOUNDATION

MOLTENO
INSTITUTE FOR LANGUAGE AND LITERACY
EST. 1974

Ulwazi Lwethu yo lamedziwa nga Zenex Foundation nahone ndi thandela yo thomiwaho u itela u bveledza tshivhalo tsha bugu dza murole wa fhasi na vhavhali vha vhalelaho u dhiphina vha nyambo dza Afrika na matheriala wa u tikedza vhadededzi. Iyi thandela yo livhiswa kha u funza na u tikedza vhagudiswa vha re kha Mutheo wa Fhasi u itela u khwinifhadza kuvhalele na kupfhesesele kwa luambo lwavho lwa hayani. Bugu dzo bveledzwa nga nyambo dza tshane dza Afrika nga u shumisana ha Molteno Institute for Language and Literacies, Nelson Mandela Institute for Education and Rural Development, Room to Read South Africa, na Saide. Zwishumiswa zwothe zwo bveledzwa sa “Zwishumiswa zwa Pfunzo zwo Vulelwaho” kana “Open Education Resources” (OER).

Please visit our website to download the full copy of this reader:
ulwazilwethu.org.za

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives (CC BY-NC-ND) 4.0 International Licence

Disclaimer: You are free to download and share this work as long as you attribute Zenex Foundation, but you may not change this work in any way or use it commercially.

